

Bolero M. Ravela - dynamika w muzyce

- [Bolero M. Ravela - dynamika w muzyce](#)

A photograph of a flamenco dancer in a red and black skirt, captured in a dynamic pose. The dancer is wearing black heels and is illuminated by a spotlight on a dark stage. The text "Bolero M. Ravela - dynamika w muzyce" is overlaid on the image.

Bolero M. Ravela - dynamika w muzyce

Źródło: online-skills.

1875-1937 – lata życia Maurice'a Ravela,

1927 – powstaje *Bolero* Maurice'a Ravela.

Scenariusz lekcji dla nauczyciela:

Źródło: online-skills, licencja: CC0.

I. Indywidualna i zespołowa ekspresja muzyczna.

4. W zakresie słuchania i percepcji muzyki. Uczeń:

3) rozpoznaje i analizuje utwory muzyczne określając ich elementy, nastrój i charakter, formułuje wypowiedzi, stosując pojęcia charakterystyczne dla języka muzycznego.

II. Język i funkcje muzyki, myślenie muzyczne, kreacja i twórcze działania.

1. Uczeń zna, rozumie i wykorzystuje w praktyce:

2) określa podstawowe elementy muzyki (rytm, melodię, harmonię, agogikę, dynamikę, kolorystykę, artykulację).

Nauczysz się

definiować pojęcie *dynamika muzyczna*;

wyjaśniać pochodzenie nazwy *dynamika*;

określać zmiany dynamiczne na przykładzie *Bolera* Maurice Ravela;

wymieniać instrumenty mające wpływ na zastosowanie efektu dynamicznego.

Elementy dzieła muzycznego

Każde dzieło muzyczne składa się z wielu elementów, które współdziałając ze sobą tworzą utwór muzyczny. Należą do nich: melodyka, rytmika, harmonika, [agogika](#), [artykulacja](#), [dynamika](#) i kolorystyka.

Melodyka dotyczy następstwa dźwięków mających różną wysokość. Rytmika odnosi się do rytmu, czyli przebiegu dzieła muzycznego w czasie. Rytm składa się z dźwięków i pauz, które połączone ze sobą w różnych układach tworzą pewne wzory i organizują przepływ muzyki.

Harmonika porządkuje współbrzmienie dźwięków w utworze.

Agogika to element muzyki, który odnosi się do jej tempa, czyli szybkości.

Artykulacja dotyczy sposobu wydobywania dźwięku. Oznaczenia artykulacyjne określają, w jaki sposób należy grać dany dźwięk, na przykład krótko i ostro (staccato) lub płynnie przechodząc od jednego dźwięku do drugiego (legato).

Dynamika reguluje głośność dźwięku, zaś kolorystyka związana jest z jego barwą.

Ćwiczenie 1

Przyporządkuj podane pojęcia do właściwego zbioru.

Rytmika

Agogika

Artykulacja

LEGATO

GLISSANDO

ALLEGRO

ĆWIERĆNUTA

LENTO

ÓSEMKA

PIZZICATO

SYNKOPA

PRESTO

Źródło: AMFN.

Polecenie 1

Wysłuchaj poniższego przykładu muzycznego i poddaj go analizie pod kątem dynamiki, czyli tego jak brzmią instrumenty utworze. Zwróć uwagę, że utwór buduje napięcie tak, jak burza. Najpierw cicho grzmi i błyska, by huknąć z impetem. Spróbuj wskazać te fragmenty.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Los Angeles Philharmonic, Carlo Maria Giulini.

Źródło: *Beethoven: Symphony No.6 Pastoral/ Schubert: Symphony No.4 Tragic.*

Na nagraniu czwarta część szóstej Symfonii Pastoralnej Ludwiga van Beethovena. Utwór wykonuje orkiestra symfoniczna. Utwór rozpoczyna się delikatnie, cichą grą staccato smyczków, pojawia się tremolo, grane również na instrumentach smyczkowych, napięcie rośnie, kotły grają cresscendo, muzyka wybucha. Słychać nagłe akordy połączone z grą kotłów, które brzmią jak grzmoty, muzyka znów na chwilę cichnie. Po chwili pojawiają się dynamiczne pasaże coraz głośniejsze i głośniejsze, muzyka znów narasta, by wybuchnąć. W najgłośniejszych fragmentach słychać wyraźnie instrumenty dęte blaszane i kotły. Po czym znów następuje uciszenie, groźne pomruki burzy imitują wiolonczele i kontrabasy... muzyka jeszcze bardziej cichnie, na chwilę zamiera... utwór kończy się sielską, delikatną melodią.

Dynamika jest elementem muzycznym, który reguluje natężenie dźwięku, jego głośność. Muzyka może być wykonywana na różnym poziomie głośności, zaś w trakcie trwania utworu głośność wielokrotnie się zmienia. Zmiany te mają wpływ na wyraz dzieła muzycznego oraz na sposób odbierania go przez słuchaczy.

Polskie i włoskie nazwy dynamiki muzycznej

Kompozytorzy i muzycy posługują się słownymi określeniami w języku włoskim, które wskazują, jak cicho lub głośno należy grać. Natężenie dźwięku można jednak też

mierzyć dokładnie, posługując się skalą decybelową.

Prezentacja określeń włoskich i ich polskich odpowiedników:

- **fff** (*fortissimo possibile*) możliwie najgłośniej,
- **ff** (*fortissimo*) bardzo głośno,
- **f** (*forte*) głośno,
- **mf** (*mezzo forte*) średnio głośno,
- **mp** (*mezzo piano*) średnio cicho,
- **p** (*piano*) cicho,
- **pp** (*pianissimo*) bardzo cicho,
- **ppp** (*pianissimo possibile*) możliwie najciszej.

Ćwiczenie 2

Połącz włoskie nazwy dynamiki muzycznej z jej polskimi określeniami.

fff (<i>fortissimo possibile</i>)	bardzo głośno
pp (<i>pianissimo</i>)	głośno
mp (<i>mezzo piano</i>)	dość cicho
p (<i>piano</i>)	bardzo cicho
ff (<i>fortissimo</i>)	cicho
ppp (<i>pianissimo possibile</i>)	możliwie najgłośniej
mf (<i>mezzo forte</i>)	możliwie najciszej
f (<i>forte</i>)	dość głośno

Ćwiczenie 3

Połącz definicje połącz definicje z właściwymi pojęciami.

Artykulacja	element muzyki odnoszący się do jej tempa, czyli szybkości.
Dynamika	sposób wydobywania dźwięku.
Agogika	element muzyki, regulujący natężenie dźwięku, jego głośność.

Muzyka hiszpańska

Polecenie 2

Wysłuchaj poniższego przykładu muzycznego. Jest to utwór, który oddaje charakter muzyki hiszpańskiej. Zwróć uwagę na tempo utworu oraz dynamikę. Utwór jest szybki, a dynamika w utworze jest zróżnicowana. Początkowo instrumentalista gwałtownie wydobywa dźwięki z fortepianu, by potem zwolnić i po chwili znowu zacząć szybko i gwałtownie grać. Ten utwór idealnie ukazuje hiszpański temperament oraz to czego możesz się spodziewać po muzyce hiszpańskiej.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Źródło: AMFN, licencja: CC BY 3.0.

Na nagraniu utwór Izaaka Albeniza - Espana op. 165. nr 3 Malaquena. Utwór wykonany jest na fortepianie. Ma charakter muzyki hiszpańskiej. Jest emocjonalny, ma wyrazisty rytm, zmienne tempo.

W hiszpańskim rytmie - *Bolero*

Film przedstawia omówienie dwóch wybranych tańców hiszpańskich - bolero oraz habanerę. Ten pierwszy to taniec stylizowany na ludowy i sięga korzeniami XVIII wieku. Habanera to taniec stylizowany oraz modny w XX wieku taniec towarzyski, wywodzący się z Kuby, ale rozpowszechniony w Hiszpanii. Do jednych

z najpopularniejszych Bolero zaliczamy *Bolero* Maurice Ravela. Jedną z najbardziej znanych habaner jest *Habanera* z opery *Carmen* Georges Bizeta.

„Bolero” M. Ravela – dynamika w muzyce, online-skills, CC BY 3.0

Bolero jako taneczna forma muzyczna wykorzystywana przez kompozytorów.

Bolero to nie tylko hiszpański taniec, ale również forma muzyczna powstała na bazie tańca. Hiszpańska muzyka ludowa inspirowała i inspiruje kompozytorów z całego świata, którzy tworzą arcydzieła wokalne i instrumentalne.

Polecenie 3

Wysłuchaj wersji koncertowej utworu Bolera. Zwróć uwagę na obsadę wykonawczą oraz to jak budowana została dynamika w tym utworze. Początkowo utwór jest powolny z czasem dochodzą nowe instrumenty, które zaczynają grać agresywniej.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

André Rieu, Johann Strauss Orchestra

Źródło: André Rieu, *Johann Strauss Orchestra*.

Na nagraniu Bolero Maurice’a Ravela. Utwór rozpoczyna się rytmem bolera granym na werblu, to rytmiczne ostinato będzie towarzyszyło przez cały utwór. Później spokojną, kołyszącą melodię gra flet piccolo. Następnie temat przejmują kolejne coraz głośniejsze instrumenty: 2 flety, 2 oboje, róg angielski, klarnet Es, dwa klarnety B, klarnet basowy, 2 saksofony, 2 fagoty, kontrafagot, 4 rogi, trąbka piccolo, 3 trąbki, 3 puzony. Na końcu gra tutti cała orkiestra. Dynamika podczas całego utworu narasta.

Osiągnięcie efektu dynamicznego w *Bolerze* kompozytor osiągnął poprzez stopniowe dodawanie kolejnych instrumentów. Stopniowe nakładanie się partii poszczególnych instrumentów powoduje naturalne wzmacnianie natężenia dźwięku.

Ćwiczenie 4

Bolero to taniec pochodzenia:

☐ kubańskiego

☐ hiszpańskiego

☐ argentyńskiego

☐ włoskiego

Źródło: AMFN.

Wysłuchaj utworów i rozwiąż zadanie.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Puerta de Tierra, Izaak Albeniz

Źródło: online-skills, *Puerta de Tierra*, Izaak Albeniz.

Na nagraniu utwór „Puerta de Tierra”, autorstwa Izaaka Albeniza. Utwór wykonany jest na gitarze. Muzyka jest rytmiczna, dynamiczna.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Fryderyk Chopin, Bolero C-dur

Źródło: online-skills.

Na nagraniu krótki fragment Bolera C-dur opus dziewiętnaste Fryderyka Chopina. Utwór jest wykonany na fortepianie. Muzyka jest szybka i dynamiczna.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Berliner Philharmoniker, Herbert Von Karajan, Maurice Ravel – Bolero, Debussy: La Mer

Na nagraniu końcowy fragment Bolera Maurice'a Ravela. Na tle rytmu granego na werblu, gra forte cała orkiestra symfoniczna.

Ćwiczenie 5

Wysłuchaj dokładnie fragmentów trzech różnych kompozycji bolera. Do każdego tytułu dopasuj zdjęcie instrumentu/zespołu instrumentów wykonującego utwór.

Fryderyk Chopin - *Bolero*
C-dur op. 19"

Izaak Albeniz - *Puerta de
Tierra*

Maurice Ravel – *Bolero*

Ćwiczenie 6

Spośród podanych poniżej tytułów utworów muzycznych wybierz te, które prezentowane były na zajęciach.

☐ Enrique Granados, *Taniec hiszpański op. 37 nr 5*

☐ Isaak Albeniz - *Puerta de Tierra*

☐ Fryderyk Chopin - *Sonata g-moll op. 65*

☐ Manuel de Falla - *Noce w ogrodach Hiszpanii cz. II*

☐ Fryderyk Chopin - *Bolero C-dur op. 19*

☐ Maurice Ravel - *Bolero*

Źródło: AMFN.

Ćwiczenie 7

Przeczytaj uważnie poniższe zdania. Zaznacz, które spośród nich są prawdziwe, a które fałszywe.

	Prawda	Fałsz
Maurice Ravel to kompozytor pochodzenia francuskiego.	☐	☐
Do tańców hiszpańskich nie należy flamenco.	☐	☐
Kastaniety są instrumentem często wykorzystywanym w muzyce hiszpańskiej.	☐	☐
Bolero można tańczyć solo lub w parach.	☐	☐
Kompozytorzy i muzycy do określania dynamiki posługują się słownymi określeniami w języku francuskim.	☐	☐

Źródło: online-skills.

Ćwiczenie 8

Wskaż jakie instrumenty słyszysz we wskazanym fragmencie *Bolero*.

Materiał audio dostępny pod adresem:

<https://zpe.gov.pl/b/PZnkz8v44>

☐

Waltornia

☐

Werbel

☐

Fortepian

☐

Bęben wielki

☐

Klarnet

☐

Flet poprzeczny

☐

Marimba

☐

Klawesyn

☐

Fagot

Słownik pojęć

Agogika

element muzyki odnoszący się do jej tempa, czyli szybkości.

Allegro

określenie wykonawcze tempa w muzyce; prędko, ruchliwie, wesoło.

Artikulation

sposób wydobywania dźwięku.

Bolero

hiszpański taniec ludowy oraz pochodząca od niego muzyczna forma taneczna. Bolero jako taniec pochodzi z Kastylii i Andaluzji z okresu XVIII w. i wykonywany jest w tempie umiarkowanym, metrum 3/4, solo lub parami, przy wtórze instrumentów perkusyjnych, takich jak kastaniety lub tamburyn, a także gitary. Od XIX w. zaadaptowany do muzyki operowej i instrumentalnej.

Crescendo

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; wzmacniając.

Diminuendo

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; osłabiając.

Dynamika

element muzyki, regulujący natężenie dźwięku, jego głośność.

Forte

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; głośno.

Fortissimo

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; bardzo głośno.

Fortissimo possibile

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; możliwie najgłośniej.

Glissando

sposób wydobywania dźwięku; płynne przejście (dosłownie: ślizganie się) od jednego dźwięku do drugiego.

Kastaniety

instrument perkusyjny składający się z połączonych ze sobą muszli drewnianych, które uderzane o siebie wydają klekoczące dźwięki.

Legato

sposób wydobywania dźwięku; wiążąc, łącząc.

Lento

określenie wykonawcze tempa w muzyce; wolno.

Mezzo forte

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; na wpół głośno.

Mezzo piano

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; na wpół cicho.

Pianissimo

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; bardzo cicho.

Pianissimo possibile

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; możliwie najciszej.

Piano

oznaczenie siły brzmienia dźwięków; cicho.

Pizzicato

sposób wydobywania dźwięku na instrumentach strunowych; szarpnięcie.

Presto

określenie wykonawcze tempa w muzyce; bardzo szybko.

Synkopa

rytm charakterystyczny, powstający przez wydłużenie dźwięku na słabej (nieakcentowanej) części taktu, przez co zyskuje on akcent.

Wokaliza

śpiew pozbawiony tekstu słownego, oparty na samogłoskach.

Źródła:

encyklopedia.pwn.pl

sjp.pwn.pl

Biblioteka muzyczna

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Izaak Albeniz, „Espana op. 165, nr 3 Malaguena”

Źródło: AMFN, licencja: CC BY 3.0.

Na nagraniu utwór Izaaka Albeniza – Espana op. 165. nr 3 Malaguena. Utwór wykonany jest na fortepianie. Ma charakter muzyki hiszpańskiej. Jest emocjonalny, ma wyrazisty rytm, zmienne tempo.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Fryderyk Chopin, Bolero C-dur

Źródło: online-skills.

Na nagraniu krótki fragment Bolera C-dur opus dziewiętnaste Fryderyka Chopina. Utwór jest wykonany na fortepianie. Muzyka jest szybka i dynamiczna.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Puerta de Tierra, Izaak Albeniz

Źródło: online-skills, *Puerta de Tierra*, Izaak Albeniz.

Na nagraniu utwór „Puerta de Tierra”, autorstwa Izaaka Albeniza. Utwór wykonany jest na gitarze. Muzyka jest rytmiczna, dynamiczna.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Los Angeles Philharmonic, Carlo Maria Giulini.

Źródło: *Beethoven: Symphony No.6 Pastoral/ Schubert: Symphony No.4 Tragic.*

Na nagraniu czwarta część szóstej Symfonii Pastoralnej Ludwiga van Beethovena. Utwór wykonuje orkiestra symfoniczna. Utwór rozpoczyna się delikatnie, cichą grą staccato smyczków, pojawia się tremolo, grane również na instrumentach smyczkowych, napięcie rośnie, kotły grają cresscendo, muzyka wybucha. Słychać nagle akordy połączone z grą kotłów, które brzmią jak grzmoty, muzyka znów na chwilę cichnie. Po chwili pojawiają się dynamiczne pasaże coraz głośniejsze i głośniejsze, muzyka znów narasta, by wybuchnąć. W najgłośniejszych fragmentach słychać wyraźnie instrumenty dęte blaszane i kotły. Po czym znów następuje uciszenie, groźne pomruki burzy imitują wiolonczele i kontrabasy... muzyka jeszcze bardziej cichnie, na chwilę zamiera... utwór kończy się sielską, delikatną melodią.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

André Rieu, Johann Strauss Orchestra

Źródło: André Rieu, *Johann Strauss Orchestra*.

Na nagraniu Bolero Maurice’a Ravela. Utwór rozpoczyna się rytmem bolera granym na werblu, to rytmiczne ostinato będzie towarzyszyło przez cały utwór. Później spokojną, kołyszącą melodię gra flet piccolo. Następnie temat przejmują kolejne coraz głośniejsze instrumenty: 2 flety, 2 oboje, róg angielski, klarnet Es, dwa klarnety B,

klarnet basowy, 2 saksofony, 2 fagoty, kontrafagot, 4 rogi, trąbka piccolo, 3 trąbki, 3 puzony. Na końcu gra tutti cała orkiestra. Dynamika podczas całego utworu narasta.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1GqsFZef>

Berliner Philharmoniker, Herbert Von Karajan, Maurice Ravel - Bolero, Debussy: La Mer

Na nagraniu końcowy fragment Bolera Maurice'a Ravela. Na tle rytmu granego na werblu, gra forte cała orkiestra symfoniczna.

Bibliografia

Encyklopedia muzyki, pod red. A. Chodkowskiego, PWN, Warszawa 1995.